

.../business poslovanje

Sigurna naplata osiguranog izvoza

Uobičajena evropska praksa je da se osigura izvozni posao, preciznije naplata potraživanja. U slučaju propasti posla, mnogo je lakše preživjeti gubitak ako ga podijelite s nekim. Rizik naplate potraživanja iz BiH stranci ocijenili minimalnim. Za *Business magazine* piše *Elvira Ahmetović*

Preduzeće Stolarija Karić iz Odžaka bavi se proizvodnjom drvenih okvira, vrata i prozora, koje najvećim dijelom plasira na ino tržište. Najviše se izvozi u Hrvatsku, a potom u Švicarsku i Austriju, pa godišnja vrijednost izvoza prelazi milion KM. Naplatu svojih potraživanja Stolarija Karić osigurala je kod državne Izvozno kreditne agencije (IGA), koja se ovim poslom bavi već osam godina. Sve je dobro funkcioniralo dok kupac iz Italije, firma Sertec, nije počela kasniti s plaćanjem faktura.

“U početku smo vjerovali da se radi o trenutnoj slabosti inozemnog kupca, te smo bez obzira na neplaćene fakture, nastavili isporučivati stolariju. Međutim, desilo se ono što niko nije očekivao. Preduzeće Sertec iz Italije je bankrotiralo u momentu kada su dugovanja prema Stolariji Karić premašila 150.000 EUR. Za nas je to bio veliki šok”, kaže Ilhan Karić, suvlasnik Stolarije Karić.

Naplata potraživanja

Zbog nenaplaćenih potraživanja i kamata koje su svaki dan rasle, Stolarija Karić dovedena je pred zatvaranje. Od sigurne poslovne propasti preduzeće je spasila IGA. Nakon administrativnih formalnosti, kojima su italijanski nadležni organi trebali potvrditi da kupac, firma Sertec, više ne posluje i da je prijavila stečaj, IGA je Stolariji Karić nadomjestila gubitak. IGA je isplatila štetu u visini od 90 posto osiguranog iznosa, dakle 135.000 EUR,

Stolarija Karić
naplatila
potraživanja u Italiji

Od osiguranja su izuzeti izvoz alkohola, duhana, oružja, hemikalije opasne po život ljudi i sl.

što je Stolariji Karić pomoglo da preživi.

“Svima koji ulaze u poslove sa ino kupeima preporučio bih da se osiguraju, da li kod IGE ili na neki drugi način. Ugovore treba pažljivo pročitati i ne potpisivati ih bez advokata. Kada se uđe u posao i uoče nedostaci, obično bude kasno”, savjetuje Karić.

Prema analizi koja je urađena u IGA, za nenaplaćeno potraživanje od 20.000 EUR, preduzeće čiji je proizvodni ciklus 60 dana, a bruto marža 20 posto, mora raditi 300 dana, dok ne nadokadi gubitak i to pod uslovom da su kreditori, nabavljači i kupci spremni izaći u susret

IGA spremna dijeliti rizik s klijentom,
kaže Hadžimusić

takvoj firmi. Konkurencija na domaćem, a posebno na ino tržištima, nemilosrdna je i preduzeća ne smiju sebi dozvoliti luksuz nadomještanja ovakvih gubitaka poslovanja. "Danas IGA osigurava oko 30 miliona KM transakcija godišnje, sa tendencijom stalnog porasta. Broj osiguranika se mijenja iz godine u godinu, a s njim i broj osiguranih kupaca. Na primjer, najveći osiguranik ima više od 30 kupaca u svom portfoliju. Za svakog kupca se određuje kreditni limit, koji predstavlja najveći rizik koji je IGA spremna podijeliti sa osiguranikom u omjeru 90:10. Dakle, ako dođe do štete od 10.000 KM, IGA će platiti 9.000 KM, dok osiguranik podnosi gubitak od 1.000 KM", kaže Edin Hadžimusić, kreditni analitičar IGA.

IGA radi sa svim firmama; od velikih klijenata poput Energoinvesta, Bosna S Oil i Hidrogradnje, preko srednjih kao što je Celex, do malih tipa Bosna Wood. U poslovima osi-

**Članice Praškog kluba,
Mađarska, Hrvatska,
Slovenija, Srbija,
Makedonija i Češka,
imaju veoma pozitivna
iskustva u radu sa
kompanijama u našoj
zemlji, te su ocijenile
rizik naplate potraživanja
iz BiH minimalnim**

guranja najveći klijenti su preduzeća srednje veličine: Celex, Klas, Pims Sarajevo. Takve firme imaju najbolju kontrolu i upravljanje rizikom, te se stoga odlučuju na osiguranje potraživanja.

"Izvozni obrt se osigurava u svim situacijama kada je prihvatljiv rizik i kada se radi o izvozu roba koje su predviđene statutom IGA", kaže Lamija Kozarić, direktorica Agencije.

Od osiguranja su izuzeti izvoz alkohola, duhana, oružja, hemikalije opasne po život ljudi i sl.

"U svijetu je osiguranje potraživanja općeprihvaćena praksa, koja se, nažalost, još ne upražnjava kod nas onoliko koliko bi trebalo. Osi-

guravanje potraživanja je industrija koja pokriva nekoliko stotina milijardi eura godišnje, dok je u BiH pokrivenost svega oko 30 miliona KM (IGA udio), od procijenjenih 200 miliona KM. Osiguranje naplate potraživanja rade privatne kompanije (Euler Hermes, Atradius, Coface), ali i državne izvezno kreditne agencije koje se, uglavnom, bave osiguranjem rizika koji nisu prihvatljivi za komercijalno osiguranje. Tu se pretežno radi o rizicima koji su od određenog interesa za državu i njenu ekonomiju", navodi Kozarić.

Razmjena informacija

Neplaćanje, odnosno kašnjenje u plaćanju dospjelih obaveza, u savremenom je poslovnom svijetu veoma raširena pojava, koja može mnoge dobre kompanije dovesti u ozbiljne poteškoće. Da bi se to izbjeglo, najbolja je preventiva redovno provjeravanje boniteta poslovnih partnera. Pribavljanje informacija o neplatišama je barem toliko važno kao naplata određenog iznosa. Zato izvezno kreditne agencije, okupljene oko Praškog kluba, međusobno razmjenjuju informacije o bonitetu kompanija, što podrazumijeva pružanje svih relevantnih informacija - od finansijske moći kompanije do prijedloga kreditnog limita za određenu kompaniju. Praški klub broji 30 članica iz zemalja cijelog svijeta, od kojih je 14 iz srednje i istočne Evrope. Zemlje članice, Mađarska, Hrvatska, Slovenija, Srbija, Makedonija i Češka, imaju veoma pozitivna iskustva u radu s kompanijama u našoj zemlji, te su ocijenile rizik naplate potraživanja iz BiH minimalnim.

Osim Praškog kluba, postoji i Bernska unija, vodeća međunarodna organizacija u području izvezno kreditnog osiguranja i osiguranja investicija. Bernsku uniju su osnovali Francuska, Italija, Španija i Velika Britanija 1934. godine kao međunarodnu neprofitnu organizaciju. Sada Bernska unija broji 52 člana iz 43 zemlje, među kojima je i BiH. Članice Bernske unije su državne i privatne organizacije, čija je glavna uloga da podržavaju izvoz i investicije u visoko razvijene zemlje, ali i zemlje u razvoju. One to čine putem obezbjeđenja osiguranja i garancija kako bi zaštitile izvezne kompanije i njihove banke od političkog i komercijalnog rizika u izvoznim transakcijama i stranim investicijama.

Praški klub

Praški klub je međunarodna asocijacija novoosnovanih kreditnih osiguravatelja. Ovaj klub ima 27 članica, među kojima su i izvezno-kreditne agencije iz Mađarske, Češke, Slovenije, Hrvatske, baltičkih zemalja, Saudijske Arabije, Kuvajta, Filipina, Tajlanda i nekih afričkih zemalja.

Kozarić kaže da IGA ima snažne partnere u inozemstvu

“Vrijedno je napomenuti da je BiH do sada bila klasificirana u kategoriju zemalja iz grupe D, što je osigu-

ranje kupaca iz BiH činilo skupljim. Međutim, zahvaljujući pozitivnim iskustvima Agencije IGA i njenih partnera u inostranstvu, BiH će od ove godine biti klasificirana u grupu zemalja C, rame uz rame sa Hrvatskom, Malezijom, itd. Ovo svjedoči o tome kako je svijest o plaćanju dugova bh. preduzeća porasla u posljednjem periodu”, kaže Hadžimusić.

Da bi sve ovo mogla raditi uz ograničeni kapital kojim raspolaže, IGA je našla snažne strateške partnere u inozemstvu koji preuzimaju dio rizika. To su firme specijalizirane za takve vrste poslova, poznate kao reosiguravatelji. Jedan od najvećih partnera agencije IGA je druga po veličini svjetska reosiguravajuća kuća Atradius Re.

“IGA se reosigurava kod Atradius Re, National Borg itd. u omjeru 65:35. To znači da IGA prihvata 35 posto rizika, a ostatak strani partner. Reosiguravatelji su ugledne kuće sa dugom tradicijom i iskustvom u poslovima osiguranja koje posjeduju informacije o potencijalnim rizicima po cijelom svijetu.

Sporazumi o saradnji

Kao državna izvozno-kreditna agencija, IGA saraduje u podržavanju trgovinskih tokova sa izvozno kreditnim agencijama drugih zemalja. Do sada su Sporazumi o saradnji potpisani sa HBOR (Hrvatska), SID i PKZ (Slovenija), SMECA i AOFI (Srbija), MBDP (Makedonija), EXIM Rumunija, BAEZ Bugarska, ECGC i EXIM Banka Indija.

Osim toga, IGA je partner sa mnogobrojnim svjetskim finansijskim institucijama koje se profesionalno bave naplatom potraživanja i koje su veoma uspješne u tom poslu. Dio rizika se pokriva rezervama koje se formiraju prema svjetskim standardima na osnovu ocijenjenog i prihvaćenog rizika”, pojašnjava Kozarić.

Svijest poslovnih subjekata o rizicima poslovanja stalno raste. Iako većina firmi iz BiH preferira kompenzaciju, kao legalan način robnovčanog trgovanja, vrijedi na kraju podsjetiti da se pravi poslovi izvršavaju plaćanjem. **B**